

29.12.2023

2024 bliver et europæisk skæbneår

I 2024 vil de to krige kaste store skygger over Europa. Krigen i Mellemøsten vil fortsat udløse en øget polarisering, og samtidig fjerne opmærksomheden fra den i Ukraine.

Skrevet af

Lykke Friis

✉ lykke@thinkeuropa.dk

Vi har alle episoder, som vi fremover kommer til at forbinde med 2023. For mig er det kvinden, der i sommer stoppede mig i Kyivs gader og tørt konstaterede: "Du smiler. Så kan du ikke være ukrainer". En anden er en bitter ordveksling, som jeg overhørte foran *Kaufhaus des Westens* i Berlin i oktober. Pladsen foran stormagasinet var omdannet til et provisorisk mindested for de mange gidsler, som Hamas havde taget til fange i forbindelse med terrorangrebet 7. oktober. Én rød ballon for hvert gidsel. Synet af ballonerne provokerede i den grad en forbipasserende: "Hvor er mindesmærket for de utallige mennesker, som israelerne i årevis har myrdet i Gaza? Hvor er jeres tårer for dem?". Svaret fra en anden berliner faldt omgående: "Og hvor er jeres tårer for de unge, der er ikke er kommet tilbage fra en musikfestival? Hvorfor tager I ikke afstand fra et bestikalt terrorangreb og Hamas' massekidnapning?"

I 2024 vil de to krige kaste store skygger over Europa. Krigen i Mellemøsten vil fortsat udløse en polarisering, som den foran stormagasinet i Berlin. Og krigen i Mellemøsten vil fortsætte med at fjerne opmærksomheden fra den i Ukraine. Ikke alene er ukrainernes kamp for frihed røget langt ned på mediernes prioriteringsliste; efter næsten to års krig er mange europæere blev nærmest immune over for nyheder om de fastlåste fronter og nye missilangreb i Kyiv og Kramatorsk. Vanen tro har Ukraines præsident Volodymyr Zelenskyj udtrykt det mere præcist end nogen anden: "For mange er krigen blevet lidt som en tv-serie, hvor man ikke kan klare at se gentagelsen for 10. gang".

Når jeg næste år på ny drager til Kyiv, er der derfor en fare for, at jeg vil blive stoppet med en helt anden bemærkning: "Du er ikke ukrainer. For du har svigtet". Allerede i dag kan jeg næsten høre en ny udgave af Marlene Dietrichs gamle klassiker for mit indre øre: Hvor er al entusiasmen, løfterne og pengene blevet af? December sluttede ganske vist med, at EU på topmødet blev enige om at åbne optagelsesforhandlinger med Ukraine. Men det skete kun efter en teaterværdig seance, hvor Ungarns Viktor Orban forlod lokalet for, at de andre kunne vedtage forhandlingsåbningen uden ham. Dagen efter blev han derimod i lokalet og nedlagde veto over for de mange milliarder, som ukrainerne i den grad venter på – ikke mindst i en tid, hvor de amerikanske bevillinger for længst er blevet viklet uløseligt ind i den kommende amerikanske valgkamp. Som en sidste hilsen til Zelenskyj og kollegerne lod Orban forstå, at han så mindst "75 muligheder for at nedlægge veto" over for udvidelsen i de kommende år!

Risikoen for Ukraine er, at Orban snart ikke vil være alene. I 2024 skal europæerne til valg i syv lande, og til juni har vi alle mulighed for at stemme til Europa-Parlamentet. Valgene vil med stor sandsynlighed bekræfte, at "det ukrainske øjeblik", hvor alt blev

underordnet ønsket om en ukrainsk sejr, nu er forbi. Tag bare Slovakiets Robert Fico, som gik til valg på, at krigen ikke måtte koste slovakkerne noget. Eller tag den afgående polske regering, der truede med at stoppe våbenleverancerne, hvis ikke ukrainerne holdt op med at udkonkurrere polske landmænd. Eller tag Tyskland, hvor den ny højdespringer i tysk politik, Alternative für Deutschland, plæderer for, at krigen bør stoppes, og at der på ny bør flyde billig russisk gas igennem en de lappede Nordstream-gasledning.

En spritny måling foretaget af Tænk tanken Europa og European Council on Foreign Relations viser med al tydelighed, hvad Ukraine er op imod: mange europæere er ganske enkelt ikke overbeviste om, at Ukraines krig også er deres krig. Faktisk giver en betragtelig procentdel udtryk for, at de frygter, at en mulig optagelse af Ukraine vil skade Europas sikkerhed og økonomi.

For mange regeringsledere bliver hovedopgaven derfor at overbevise vælgerne om, at støtten til Ukraine netop ikke er en barmhjertighedsgave. Taber Ukraine krigen, vil den nationale sikkerhed i den grad være truet, da Vladimir Putin vil føle sig opmuntret til at tage endnu en bid af Europa. Putins seneste udtalelser om, at Letland behandler sit russiske mindretal "svinsk", virker næsten som en ordret gentagelse af optakten til Ukraine-krigen. Også her skulle Putin forsvare russiske medborgere, der var udsat for "nazistiske overgreb". I december mindede USA's præsident Joe Biden da også europæerne (og amerikanerne) om, hvad der er på spil, hvis Letland eller et andet NATO-land bliver angrebet: "Så vil vi have en situation, som vi ikke søger, og som vi ikke har i dag: Amerikanske tropper som kæmper mod russiske tropper".

Men spørgsmålet er, om Biden fortsat vil være at finde i Det Hvide Hus, når 2024 går på hæld. I det kommende år er det nemlig det amerikanske præsidentvalg, som vil kaste den største skygge hen over Europa. Flere målinger peger på, at Donald Trump vil gøre comeback. I europæiske tænketanke og udenrigsministerier er det for længst blevet en ny paradedisciplin at forudsige konsekvenserne af en mulig Trump sejr. De fleste scenariepapirer indledes med tesen om, at Trump vil stoppe støtten til Ukraine og opfordre Putin og Zelenskyj til at sætte sig om et forhandlingsbord med ham som mægler. En anden tese, som også forfægtes i USA er, at NATO omdannes til en "sovende alliance" ("dormant NATO"). Musketereden, altså løftet om at komme hinanden til undsætning i tilfælde af et angreb, vil ikke længere være bindende, men afhængig af Trumps forgodtbefindende. Populært sagt: Europa ender med at være alene hjemme med Putin.

At Trump II skulle ramme Europa mindre hårdt end Trump I, er der ingen, der tror på. "Trump har lært af sin første periode, at der var for mange voksne i lokalet. Så nu skal de slet ikke ind i lokalet", som en af mine amerikansk kolleger formulerede det fornyligt.

Selvom krigen i Mellemøsten og forholdet til Kina også kommer til at fylde i 2024, er hovedudfordringen klar: Hvordan undgår Europa at blive fanget mellem en aggressiv Putin og en nyvalgt Trump? Risikoen øges her betragteligt, hvis flere nuværende eller kommende europæiske regeringsledere allerede nu helgarderer, altså underminerer Europas muligheder for at finde fælles fodslag ved at forberede sig på en Trump-sejr. Den meste oplagte Trump-forpost er Budapest-Bratislava-Beograd akse. Viktor Orban, Robert Fico og Aleksandar Vucic gør i hvert fald meget ud af at pleje forholdet til Trump. Men også andre spiller på flere heste.

Som så ofte før er der dermed lagt op til et europæisk skæbneår. Og denne gang vil der være rig lejlighed for at sætte året i et historisk perspektiv. I 2024 vil Europa nemlig markere intet mindre end seks store jubilæer: 110 og 85 året for Første og Anden Verdenskrigs udbrud, 80 året for D-dagen, 75 året for NATOs oprettelse, 35 året for Berlinmurens fald, 25 året for euroens lancering samt 20 året for den store øststudvidelse. Alle vil på forskellig vis understrege, hvad der er på spil, og hvilke indre dæmoner der igen kan hærge Europa. Men de sætter også en tyk streg under, at Europa tidligere har mestret krige og store udfordringer, ofte takket være stærke personligheder og troværdige alliancer. Selvom nytårsmusikken er i mol, er det derfor langt fra givet, at Europa ikke kender sin besøgelsestid. Eller som Zelenskyj udtrykte det fornyligt: "Historien skrives af dem, som ikke bliver trætte af at kæmpe for frihed!"

Godt nytår.